

Sygn. akt: I C 1063/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2024r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Dorota Scott-Sienkiel
-----------------	------------------------------

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2024r. w Olsztynie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa K. S.

przeciwko Skarbowi Państwa –Dyrektorowi Zakładu Karnego w K.

o zapłatę

w trybie art. 224§3 k.p.c.

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda K. S. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa –Dyrektora Zakładu Karnego w K. kwotę 5.400,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu- z ustawowymi odsetkami za okres od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

sędzia Dorota Scott-Sienkiel

Sygn. akt I C 1063/21

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 18 października 2021 r. powód K. S. wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w K. o zapłatę na jego rzecz 200.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych tj. odebrania prawa do leczenia choroby oczu – S..

Jako źródło swych roszczeń powód wskazał niezgodne z prawem działanie pozwanego Zakładu Karnego w K., przejawiające się w braku odpowiedniego leczenia choroby jego oczu oraz nieudzieleniu przerwy w odbywaniu kary przez Sąd Penitencjarny w celu podjęcia przez niego terapii w Centrum Medycznym (...) w C.. Powód zaznaczył przy tym, że leczenie choroby na którą cierpi nie jest refundowane przez NFZ i jest możliwe jedynie prywatnie w w/w klinice w C. za pomocą eksperymentalnej terapii komórkami macierzystymi. W ocenie powoda został on pozbawiony pomocy medycznej i pozostawiony bez opieki w ZK w K. - nie korzystał z opieki lekarza okulisty (poza wykonanym na polecenie Sądu Penitencjarnego badaniem). Powód wskazał, że jest ignorowany kiedy prosi o pomoc. Zdaniem powoda w opiniach wydanych dla Sądu Penitencjarnego W. C. - lekarz w ZK w K. – stwierdziła, że osadzony może być leczony w zakładzie karnym a skoro terapia w klinice (...) nie podlega refundacji NFZ to oznacza, że lekarz świadomie i z premedytacją poświadczyła nieprawdę, która ostatecznie uniemożliwiła mu uzyskanie zgody na przerwę w odbywaniu kary i przez to podjęcie leczenia na własną rękę. Powyższe skutkowało pogorszeniem się wzroku i obawą, że po zakończeniu odbywania kary może być za późno na podjęcie terapii, co w konsekwencji doprowadziło do tego, że

obecnie powód cierpi na depresję, nie może jeść, spać, funkcjonować oraz nie ma gdzie i do kogo się zwrócić o pomoc. W ocenie powoda Więzienna Służba Zdrowia stawia za ważniejsze odbywanie kary niż ludzkie zdrowie i godność. Powyższe uchybienia doprowadziły do tego, że powód w wieku 35 lat stał się inwalidą (pозew k. 4-7).

W odpowiedzi na pozew **Skarb Państwa – Zakład Karny w K.** wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej według norm przepisanych.

Pozwany zakwestionował przedmiotowe powództwo tak, co do zasady, jak i wysokości. Skarb Państwa zaprzeczył, aby w wyniku jego działań/zaniechań doszło do naruszenia któregokolwiek z dóbr osobistych powoda. Pozwany zaprzeczył twierdzeniom powoda, jakoby nie miał należytej opieki oraz że nie otrzymywał przepisanych kropli do oczu. Od konsultacji okulistycznej, która miała miejsce w dniu 7 maja 2020 roku nie prosił lekarzy pierwszego kontaktu o ewentualne skierowanie do poradni specjalistycznej, pomimo tego, że kilkakrotnie był przyjmowany w związku z innymi problemami zdrowotnymi. Powód nie zgłaszał również pogorszenia się stanu wzroku. Pozwany nie może odpowiadać za własne działania/zaniechania powoda, który sam w pierwszej kolejności powinien troszczyć się o swoje zdrowie. Trudno wymagać by pracownicy Służby Więziennej stale monitorowali przyjmowanie zaleconych leków przez osadzonych.

Dalej pozwany wskazał, że choroba powoda ma podłoże genetyczne i jest obecnie uznawana za nieuleczalną. Brak jest również skutecznych środków, którymi można by przeciwdziałać jej rozwojowi. Na skutek złożenia przez powoda wniosku o udzielenie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności Sąd Penitencjarny zwrócił się do Zakładu Karnego o wydanie opinii o stanie zdrowia powoda z jednoczesnym zobowiązaniem do przeprowadzenia w trybie pilnym konsultacji okulistycznej. Lekarz okulista nie stwierdził potrzeby wykonania badań genetycznych, albowiem schorzenie zdiagnozowane przez powoda (choroba S.) ma podłoże genetyczne i będzie postępować. W wyniku ww. konsultacji okulistycznej nie stwierdzono również potrzeby kolejnej konsultacji kontrolnej ani nie dokonano zmian w zakresie dotychczasowego leczenia farmakologicznego. Zgonie z opinią o stanie zdrowia osoby pozbawionej wolności z dnia 11 maja 2020 roku stan zdrowia powoda nie zagraża jego życiu. Problemy z widzeniem, które występują u powoda spowodowane są postępującą, nieuleczalną chorobą oczu.

Ponadto zgodnie z art. 32 k.k.w. nadzór nad legalnością i prawidłowością wykonywania kary pozbawienia wolności (...) sprawuje sędzia penitencjarny. Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z dnia 9 czerwca 2020 roku odmówił powodowi udzielenia przerwy w odbywaniu kary. Sąd między innymi zauważył, że choroba S. nie stanowi ciężkiej choroby w rozumieniu art. 150 § 2 k.k.w. bowiem nie prowadzi do utraty wzroku, a jedynie do zmniejszenia jego ostrości do 10%. Z dokumentacji przedstawionej przez powoda wynika, że eksperymentalna terapia będzie wymagać podania 1-10 dawek preparatu, którego cena waha się od 9.800 zł a 14.800 zł za jedną dawkę. Sam powód nie uprawdopodobnił, że posiada środki na sfinansowanie leczenia, którego wartość może dojść do 100.000 zł.

Pozwany wskazał, że to do Sądu Penitencjarnego należy podjęcie decyzji co do udzielenia przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności, a nie do jednostki penitencjarnej. Powód miał możliwość złożenia zażalenia na negatywne dla niego postanowienie o odmowie udzielenia przerwy w odbywaniu kary. Zatem twierdzenia o tym, że dla Zakładu Karnego w K. najważniejsze jest nieprzerwane odbywanie kary pozbawienia wolności przez powoda jest zupełnie nieuzasadnione. Ponadto powód w czasie swojego pobytu w K. ani razu nie zgłaszał chęci rozmowy z psychologiem oraz nie zgłaszał pogorszenia stanu psychicznego, w związku z leczeniem choroby oczu. Stwierdzić należy zatem, iż jest to niczym nieoparte twierdzenie strony powodowej i jako takie nie zasługuje na uwzględnienie.

Pozwany podniósł, że powód nie sprostał wykazaniu bezprawności działania lub zaniechania po stronie pozwanego. Nie wykazał również krzywdy, której zadośćuczynienia dochodzi w niniejszym postępowaniu. Stan zdrowia powoda nie pozostaje w związku z działaniami/zaniechaniami pozwanego. Powód nie wykazał, aby w związku z działaniem pozwanego Skarbu Państwa doznał jakiegokolwiek krzywdy oraz, że zostały naruszone jego dobra osobiste. Brak jest podstaw do przyjęcia, że pozwany spowodował u powoda jakiegokolwiek cierpienia fizyczne czy psychiczne, powód nie wykazał również aby zostało narażone jego zdrowie lub życie. Powód nie wykazał ponadto, dlaczego akurat kwota

dochodzona w niniejszej sprawie miałyby zadośćuczynić jego rzekomej krzywdzie. Tym samym, roszczenie o zapłatę zadośćuczynienia należy uznać za bezzasadne (odpowiedź na pozew k. 69-75, pismo procesowe k. 227-229)

Pismem z dnia 25 sierpnia 2022 r. (k. 144) Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej przekazała wykonywanie zastępstwa procesowego w niniejszej sprawie Dyrektorowi Zakładu Karnego w K..

Sąd ustalił, następujący stan faktyczny.

Powód K. S. odbywał karę pozbawienia wolności od czerwca 2015 r. Początkowo osadzony w Zakładzie Karnym w R., gdzie dwukrotnie korzystał z konsultacji psychiatrycznych. Nie był leczony farmakologicznie. W trakcie odbywania kary w Zakładzie Karnym we W. powód w dniach 12 września 2019 r. i 25 października 2019r. przeszedł badanie lekarskie w Poradni Okulistycznej Szpitala (...) w P.. Rozpoznano wówczas u niego dystrofię siatkówki i podejrzenie choroby S..

(dowód: zeznania powoda k. 192-192v., informacja dla pacjenta k. 12-13, opinia o stanie zdrowia z 6.11.2015 r. k. 84)

Od dnia 29 stycznia 2020 r. powód odbywał karę w Zakładzie Karnym w K.. Pismem z dnia 26 lutego 2020 r. powód zwrócił się do Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w O. z wnioskiem o udzielenie mu przerwy w odbywaniu kary na okres sześciu miesięcy. Powód motywował swój wniosek chęcią podjęcia prywatnego leczenia choroby S., wskazując, że jego brak może doprowadzić go do utraty wzroku.

W opinii z dnia 10 marca 2020 r. o stanie zdrowia osoby pozbawionej wolności, sporządzonej na zlecenie Sądu Okręgowego w O. wskazano, że powód cierpi między innymi na przewlekłą chorobę S. oraz przyjmuje na stałe krople do oczu – V.. Ponadto wskazano, że powód oczekuje na kontrolną wizytę okulistyczną. Ówczesny stan zdrowia powoda oceniono na niezagrażający jego życiu i wskazano, że może być leczony w zakładzie karnym. Opinia o tożsamych wnioskach została wydana również w dniu 6 kwietnia 2020 r.

Pismem z dnia 24 marca 2020 r. Centrum Medyczne (...) z C. poinformowało powoda, że został on wstępnie zakwalifikowany do medycznego eksperymentu leczniczego z zastosowaniem mezenchymalnych komórek macierzystych. Cena zabiegu uwarunkowana miała być sposobem podania preparatu przy czym koszt od pierwszego do trzeciego podania wynosił po 9.800 zł każde, natomiast od czwartego do dziesiątego – po 11.300 zł każde. Wskazano jednocześnie, że terapia preparatem (...) jest medycznym eksperymentem leczniczym i nie podlega refundacji NFZ. Zgodnie z późniejszymi twierdzeniami powoda – na czas ubiegania się o przerwę w odbywaniu kary powód miał mieć możliwość zorganizowania środków finansowych niezbędnych do przeprowadzenia zabiegu – jego żyjący wówczas ojciec miał zaciągnąć kredyt na ten cel.

W dniu 7 maja 2020 r. przeprowadzono konsultację okulistyczną, z której wynikało: ścięczenie warstw siatkówki w płamkach żółtych, zmiany degeneracyjne obu palek żółtych typowe dla choroby S.. Lekarz okulista nie zaproponował innego leczenia (niż przyjmowane przez powoda krople) ani nie skierował powoda do szpitala. Odstąpiono również od konsultacji genetycznej z uwagi na charakterystykę choroby – choroba genetyczna postępująca. Konsultacja genetyczna w ocenie okulisty nie miałyby wpływu na proces leczenia.

Na podstawie powyższego badania, w dniu 11 maja 2020 r. lekarz medycyny z Zakładu Karnego w K. wystawił opinię o stanie zdrowia osoby pozbawionej wolności, z której wynika, że aktualny stan zdrowia powoda nie zagraża jego życiu. Wskazano, że powód może być leczony w zakładzie karnym.

Postanowieniem z dnia 9 czerwca 2020 roku Sąd Okręgowy w O. w sprawie (...) odmówił powodowi udzielenia przerwy w odbywaniu kary. W uzasadnieniu wskazał, że powód cierpi na chorobę S., która jest schorzeniem genetycznym i aktualnie nie ma możliwości jej leczenia, jednocześnie wskazał, że nie stanowi ona ciężkiej choroby w myśl art. 150 1 k.k.w., gdyż nie prowadzi do utraty wzroku, a jedynie do zmniejszenia jego ostrości do 10%, zaburzenia widzenia barwnego, co pozwala na czytanie przy użyciu silnie powiększających pomocy optycznych i w miarę dobrą orientację w terenie. Ponadto Sąd miał na uwadze, iż skazany (powód) samodzielnie sporządził wszystkie pisma procesowe w

sprawie i samodzielnie stawiał się na posiedzenie. Sąd Penitencjarny ponadto podniósł, że powód podjął starania o zakwalifikowanie się do leczenia eksperymentalnego przy pomocy preparatu (...) (komórki mezenchymalne), jednakże leczenie to nie daje żadnej gwarancji poprawy stanu zdrowia a nadto jest odpłatne. Eksperyment medyczny zaś nie podlega refundacji a skazany nie uprawdopodobnił, że posiada wystarczające ku temu środki. Ponadto Sąd miał na uwadze, że zgodnie z wydaną opinią skazany może być leczony w warunkach zakładu karnego.

(dowód: opinia o stanie zdrowia z 10.03.2020 r. k. 14, pisma z Centrum Medycznego (...) k. 19-23, opinia o stanie zdrowia z 6.14.2020 r. k. 94, opinia o stanie zdrowia 11.05.2020 r. k. 18, wydruk z badania okulistycznego wraz z kserokopią książki zdrowia powoda k. 106-109, zeznania świadka W. C. k. 167v., oświadczenie lek. z ZK w K. - J. S. k. 125-126, zaświadczenie lekarskie z 3.09.2021 r. k. 24, postanowienie SO w sprawie(...)k. 123-124 zeznania powoda k. 192-192v)

W zaświadczeniu o stanie zdrowia z dnia 19 października 2021 r. wydanym na potrzeby Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności u powoda jako zasadniczą rozpoznano chorobę S.. Wskazano ponadto na trwałe uszkodzenie wzroku i chorobę postępującą. W ocenie lekarza wystawiającego zaświadczenie u powoda nastąpiło istotne pogorszenie stanu zdrowia, jednakże powód nie wymaga opieki osób drugich ze względu na niemożność samodzielnej egzystencji.

(dowód: zaświadczenie o stanie zdrowia k. 30)

Przebywając w Zakładzie Karnym w K. powód nie zgłaszał chęci rozmowy z psychologiem ani nie zgłaszał pogorszenia swojego stanu psychicznego.

(dowód: oświadczenia psychologów ZK w K. k. 127-128)

Obecnie powód przebywa na wolności – w dniu 26 kwietnia 2023 r. zakończył odbywanie kary. Nie posiada wystarczających środków finansowych na podjęcie eksperymentalnego leczenia w Centrum Medycznym (...). Liczy, że zasądzona na jego rzecz kwota tytułem zadośćuczynienia pozwoli mu pokryć te wydatki.

(dowód: zeznania powoda k. 192-192v)

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo w ustalonych okolicznościach faktycznych nie mogło zostać uwzględnione ze względu na brak bezprawności działań pozwanego.

K. S. w reżimie odpowiedzialności deliktowej dochodził w niniejszej sprawie roszczeń majątkowych, tj. zasądzenia od strony pozwanej tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych tj. jak twierdził naruszenia praw człowieka i pacjenta do zwyczajnego leczenia choroby S.. Powód upatrywał pogarszającego się stanu swojego zdrowia – pogorszenia wzroku – w działaniu bądź zaniechaniu pozwanego zakładu karnego, które miało przejawiać się w uniemożliwieniu mu podjęcia eksperymentalnego, odpłatnego leczenia w Centrum Medycznym (...) w C.. Jednocześnie powód zarzucał pracownikom pozwanego – zakładowemu lekarzowi, że ten świadomie poświadczył nieprawdę w opinii o jego stanie zdrowia, która ostatecznie rzutowała na odmowną decyzję Sądu w zakresie wniosku o przerwę w odbywaniu kary.

Sąd w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela stanowisko wyrażone przez pozwanego.

Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu władzy publicznej określona jest w art. 417-417² k.c. Podstawową przesłanką odpowiedzialności Skarbu Państwa za działania jego funkcjonariuszy, w tym przypadku Zakładu Karnego w K. jest dopuszczenie się przez jednostkę organizacyjną uprawnioną do wykonywania władzy publicznej bezprawnego działania lub zaniechania powodującego szkodę (art. 417 k.c.). Stosownie do treści art.

417² k.c., możliwe jest również zobowiązanie Skarbu Państwa do naprawienia szkody, pomimo braku bezprawności w działaniu lub zaniechaniu odpowiedniej jednostki organizacyjnej, jeżeli wymagają tego względy słuszności.

Wskazać należy również, że zgodnie z treścią art. 445 k.c. sąd może przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Podstawowym celem zadośćuczynienia jest wynagrodzenie doznanej krzywdy i ma ono na celu poprawienie stanu psychicznego poszkodowanego przez poprawę jego sytuacji majątkowej. Przewidziane w art. 445 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę ma na celu naprawienie - przez rekompensatę pieniężną - szkody niemajątkowej wyrażającej się krzywdą w postaci cierpień fizycznych i psychicznych. W ten sposób ujawnia się aprobowany w orzecznictwie kompensacyjny charakter zadośćuczynienia pieniężnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r. I CK 131/2003 OSNC 2005/2/40 Lex nr 141820 oraz z dnia 27 lutego 2004 r. V CK 282/2003 Lex nr 183777).

Zgodnie z art. 448 k.c. (w brzmieniu obowiązującym na dzień wniesienia powództwa), w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 445 § 3 stosuje się.

Relację pomiędzy art. 448 a art. 445 należy rozpatrywać w ten sposób, art. 445 stanowi wyłączną podstawę domagania się i zasądzenia zadośćuczynienia w razie naruszenia dóbr osobistych wymienionych w tym przepisie, z kolei art. 448 stanowi podstawę prawną zasądzenia zadośćuczynienia w przypadku naruszenia innych dóbr osobistych niż wymienione w art. 445, przy uwzględnieniu, że katalog dóbr osobistych chronionych prawnie jest otwarty (art. 23 k.c.), a praktyka orzecznicza odzwierciedla dynamiczny rozwój definiowania nowego rodzaju dóbr osobistych podlegających ochronie. Nie zachodzi jednak kumulacja roszczeń z art. 445 i 448, chyba że na skutek jednego czynu niedozwolonego doszło do naruszenia dóbr osobistych chronionych również przez art. 445. W takiej sytuacji podstawą prawną dochodzenia zadośćuczynienia jest art. 445 § 1 w zw. z art. 448 k.c. (por. L. Jantowski [w:] Kodeks cywilny. Komentarz, red. M. Bałwicka-Szczyrba, A. Sylwestrzak, Warszawa 2022, art. 448.).

Zważywszy na aksjologię przypisywaną ustawodawcy, wykładnia funkcjonalna powinna zmierzać do zapewnienia możliwie najpełniejszej ochrony pokrzywdzonemu. Stąd należy przyjąć dla regulacji prawnej zawartej w przepisach art. 445 i 448 k.c. koncepcję istnienia jednej podstawy majątkowej ochrony dóbr osobistych, umożliwiającej także w przypadku naruszenia dóbr osobistych ujętych w art. 445 k.c. stosowanie obu majątkowych środków ochrony. W konsekwencji, jeżeli przepis art. 445 k.c. znajdzie zastosowanie i na określonej przez ustawodawcę zasadzie zostanie przypisana podmiotowi odpowiedzialność za naruszenie dobra osobistego, pokrzywdzony może żądać zadośćuczynienia pieniężnego dla siebie lub zapłaty odpowiedniej sumy na wskazany cel społeczny (zob. A. Olejniczak [w:] Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, wyd. II, red. A. Kidyba, Warszawa 2014, art. 448.).

Zgodnie z art. 23 k.c. pozostają pod ochroną prawa cywilnego dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może taka osoba żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny, ponadto ustawodawca przewidział nadto uprawnienie do żądania naprawienia szkody wyrządzonej wskutek naruszenia dobra osobistego, na zasadach ogólnych.

Z kolei z przepisu art. 24 § 2 k.c. wynika domniemanie, że naruszenie dobra osobistego nastąpiło bezprawnie, w związku z czym na podmiocie, który określone dobro osobiste naruszył ciąży obowiązek udowodnienia, że naruszenie to nastąpiło w okolicznościach uchylających bezprawność zachowania. Do takich okoliczności należy działanie w ramach porządku prawnego albo w obronie uzasadnionego interesu, wykonywanie prawa podmiotowego, jak też zgoda pokrzywdzonego na ingerencję w sferę jego dóbr osobistych (por. wyrok SN z 19 października 1989 r., II CR 419/89, LEX nr 8996). Punktem wyjścia jest jednak wykazanie, na podstawie reguły dowodowej wynikającej z art.

6 k.c., przez osobę żądającą ochrony dóbr osobistych, że - z obiektywnego punktu widzenia - faktycznie doszło do naruszenia tego rodzaju prawa niemajątkowego (zob. wyrok SN z 11 marca 1997 r., III CKN 33/97, LEX nr 29457).

Zasady zawarte w art. 6 k.c. i 232 k.p.c. nie określają jedynie zakresu obowiązku zgłaszania dowodów przez strony, ale rozumiane muszą być przede wszystkim i w ten sposób, że strona, która nie przytoczyła wystarczających dowodów na poparcie swych twierdzeń ponosi ryzyko niekorzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, o ile ciężar dowodu co do tych okoliczności na niej spoczywał. Zaznaczyć także należy, że nie jest rzeczą Sądu poszukiwanie za stroną dowodów przez nią nie wskazanych, mających na celu udowodnienie jej twierdzeń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1996 roku, sygn. akt I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 76).

W przypadku roszczenia o zadośćuczynienie szkodę należy w tym przypadku rozpatrywać szeroko, jako każdy uszczerbek w prawnie chronionych dobrach danego podmiotu, zarówno o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym. Z tego względu nie można wykluczyć odpowiedzialności władzy publicznej z tytułu naruszenia dóbr osobistych obywatela, w tym także podniesienia przez pokrzywdzonego roszczeń z tytułu zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę (art. 448 k.c.).

W niniejszej sprawie konieczne było zatem w pierwszej kolejności ustalenie, czy doszło do dopuszczenia się przez pozwanego Zakład Karny w K. - uprawniony do wykonywania władzy publicznej, bezprawnego działania lub zaniechania. W dalszej kolejności wymagało ustalenia, czy na skutek tego, doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda i czy ewentualne, naruszenie to uzasadnia przyznanie majątkowej ochrony dóbr osobistych.

Obowiązek poszanowania i ochrony przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka wynika już z art. 30 Konstytucji RP. Obowiązek ten powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim tam, gdzie Państwo realizuje swoje zadania represyjne, których wykonanie nie może prowadzić do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka represji.

Wymóg zapewnienia przez Państwo humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności znajduje wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 169) głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., ratyfikowanej przez Polskę w 1993 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.) stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

W ocenie powoda zachowanie pozwanego naruszyło jego dobra osobiste w postaci prawa człowieka i pacjenta do podjęcia leczenia, co skutkowało pogorszeniem się wzroku i obawą, że po zakończeniu odbywania kary może być za późno na podjęcie terapii. To natomiast w ocenie powoda doprowadziło do tego, że obecnie cierpi na depresję, nie może jeść, spać, funkcjonować oraz nie ma gdzie i do kogo się zwrócić o pomoc. W ocenie powoda Więzienna Służba Zdrowia postawiła za ważniejsze odbywanie kary niż ludzkie zdrowie i godność.

Pozwany, zgodnie z obowiązującymi przepisami zobowiązany był do zapewnienia powodowi takich warunków bytowych, w których godność ludzka, prawo do zdrowia i podjęcia leczenia nie doznałyby istotnego uszczerbku. Jednak zważyć należy, iż na styku praw jednostki a praw zagwarantowanych ogółowi niejednokrotnie dochodzi do problemu ograniczenia uprawnień jednostkowych celem zagwarantowania prawa ogółu, bądź też odwrotnie. W przypadku gdy dojdzie do konieczności ograniczenia praw jednostki, ograniczenia te muszą być każdorazowo uznane za niezbędne (konieczne) w demokratycznym państwie prawnym, ze względu na interes bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku prawnego lub prawa i wolności innych osób. Ograniczenia te precyzuje Konstytucja (art. 31 ust. 3 i art. 41 ust. 1), a także przepisy prawa międzynarodowego, które zostały ratyfikowane przez Polskę (w tym art.

9 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych czy art. 5 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności).

Nie ulega wątpliwości, iż już sama istota kary pozbawienia wolności polega na czasowym ograniczeniu wskazanych dóbr osobistych. Ograniczenie to jednakże, jak sama nazwa wskazuje, nie ma charakteru całkowitego. Następuje tylko w tym zakresie, w jakim jest to konieczne dla zapewnienia realizacji dobra chronionego przez państwo, i tylko w takim zakresie ograniczenie to można uznać za normalny element kary pozbawienia wolności. Zasady odbywania kary pozbawienia wolności reguluje przede wszystkim ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. kodeks karny wykonawczy a szczególne znaczenie z punktu widzenia zarzutów podniesionych przez powoda ma art. 150 § k.k.w., zgodnie z którym wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary sąd odracza do czasu ustania przeszkody (§ 1). Za ciężką chorobę uznaje się taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo (§ 2).

Oceniając materiał dowodowy stwierdzić należy, iż powód w sprawie niniejszej nie zaferował jakiegokolwiek przekonującego dowodu, który potwierdzałby jego zarzuty zawarte w pozwie i w dalszych pismach, a które odnosiłyby się do okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w K..

Wbrew twierdzeniom powoda została mu zapewniona należyta opieka zdrowotna na czas osadzenia w pozwanym zakładzie karnym. Choroba, na którą cierpi powód – S. – jest bezspornie chorobą genetyczną, postępującą i nieuleczalną. Nie jest również sporne pomiędzy stronami, że nie istnieją obecnie konwencjonalne i przyjęte przez praktykę medyczną możliwości skutecznego podjęcia jej leczenia. Jedyną formą terapii jest udział w eksperymencie medycznym polegającym na zastosowaniu mezenchymalnych komórek macierzystych. Terapia preparatem(...)jest medycznym eksperymentem leczniczym i nie podlega refundacji NFZ. Cena zabiegu uwarunkowana jest sposobem podania preparatu przy czym koszty podania jednej dawki wynoszą od 9.800 zł do 11.300 zł. Terapia zaś jest przewidziana na zastosowanie do 10 dawek preparatu.

Wobec powzięcia informacji o w/w terapii powód zawnioskował do Sądu Penitencjarnego o przerwę w odbywaniu kary z uwagi na wolę uczestnictwa w niej. Sąd badając zasadność wniosku polecił sporządzenie opinii o stanie zdrowia osadzonego, która to została poprzedzona badaniem okulistycznym. Wnioski płynące z badania oraz sporządzonej opinii były jednoznaczne – przypadłość na, którą cierpi powód jest nieuleczalna. Ponadto wbrew stanowisku powoda - nie prowadzi do utraty wzroku, a jedynie do zmniejszenia jego ostrości do 10%, zaburzenia widzenia barwnego, co pozwala na czytanie przy użyciu silnie powiększających pomocy optycznych i w miarę dobra orientację w terenie. W opinii stwierdzono, że stan zdrowia powoda nie zagraża jego życiu a leczenie – które należy tu rzecz jasna rozumieć jako każdy inny przypadek leczenia poza leczeniem choroby nieuleczalnej – może nastąpić w warunkach zakładu karnego. Nadto w ocenie Sądu Penitencjarnego powód nie uprawdopodobnił, że posiada środki na sfinansowanie leczenia – co z resztą nie nastąpiło również w niniejszej sprawie - powód wskazał jedynie, że niezbędne do podjęcia leczenia środki miał uzyskać od nieżyjącego obecnie ojca. W tych właśnie warunkach Sąd Penitencjarny odmówił powodowi udzielenia przerwy w odbywaniu kary stwierdzając, że choroba S. nie stanowi ciężkiej choroby w rozumieniu art. 150 § 2 k.k.w.

Postanowienie Sądu Okręgowego w tym zakresie nie zostało przez powoda zaskarżone.

Reakcją na powyższe rozstrzygnięcie stanowiąc powód w niniejszej sprawie złożony blisko 1,5 roku po wydaniu w/w odmowy, w którym to powód upatrywał odpowiedzialności pozwanego za naruszenie jego dóbr osobistych poprzez wydanie negatywnego dla niego rozstrzygnięcia z uwagi na treść wydanej opinii o jego stanie zdrowia.

Jak już zaznaczono powyżej, to na powodzie - jako żądającym ochrony dóbr osobistych, spoczywał ciężar dowodu, co do faktu naruszenia dóbr osobistych, któremu to ciężarowi w ocenie Sądu powód nie sprostał.

Ponadto w ocenie Sądu powód nie udowodnił również bezprawności zachowania pozwanego. W szczególności nie załączył do pozwu żadnych dokumentów ani nie wskazał źródeł osobowych i innych potwierdzających jakiegokolwiek

zaniechanie po stronie pozwanego. Jak wynika zaś z dokumentów załączonych przez pozwanego powód – wbrew jego twierdzeniom – posiadał odpowiednią opiekę medyczną nienaruszającą przyjętych standardów a w szczególności nie godzącą w prawo człowieka do podjęcia leczenia. Konsultacje lekarskiej jednoznacznie wskazały nieuleczalność choroby, przy czym powód otrzymywał przepisane w poprzedniej placówce penitencjarnej krople do oczu oraz okulary. Korzystał również – wedle potrzeby - z innych zabiegów medycznych niezwiązanych z chorobą oczu. Co również istotne powód miał w zakładzie karnym zapewniony dostęp do pomocy psychiatry i psychologa, z których jednak nie skorzystał ani nie zgłaszał chęci skorzystania.

Powód, jak każda osoba pozbawiona wolności i przebywająca w zakładzie karnym podlegał ścisłym rygorom przewidzianym w regulaminie, do których zobowiązany był stosować się i które w istotnym stopniu ograniczały mu swobodę zachowania (szerzej zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 15 maja 2020 r, sygn. akt I ACa 226/20). Niewątpliwe warunki panujące w miejscu izolacji, jakim jest areszt czy więzienie nie służą wyciszeniu, czy wypoczynkowi psychicznemu. Wręcz przeciwnie, doświadczenie stresu towarzyszące odbywaniu kary pozbawienia wolności może negatywnie wpływać na osadzonego. Nie przesądza to jednak o tym, że stan zdrowia psychicznego powoda związany był z niezgodnym z prawem działaniem jednostki penitencjarnej, w której przebywał. Przeczą temu także inne dowody zebrane w sprawie, z których wynika, że powód w okresie przebywania w Zakładzie Karnym w K. nie skarżył się na brak właściwej opieki psychiatrycznej.

Zdaniem Sądu zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwalał na ustalenie, że powód w pozwanym Zakładzie Karnym posiadał zapewnione warunki odbywania kary pozbawienia wolności zgodne z prawem i poszanowaniem godności. Przeprowadzone postępowanie dowodowe nie wykazało, aby odbywanie kary w Zakładzie Karnym w K. wywołało u powoda negatywne skutki zdrowotne fizyczne bądź psychiczne powodujące poczucie krzywdy, które uzasadniałoby zasądzenie na jego rzecz dochodzonej kwoty. Ponadto wynika to pośrednio z zeznań samego powoda, iż jego obecne możliwości finansowe nie pozwalają na podjęcie eksperymentalnej terapii, której koszty sięgają ok 150.000 zł. Dochodzona więc kwota przynajmniej w $\frac{3}{4}$ miała za zadanie zrealizować plan powoda na sfinansowanie kosztów eksperymentu leczniczego zaś w pozostałej wysokości stanowić faktyczne zadośćuczynienie.

Mając na uwadze podniesione powyżej okoliczności Sąd doszedł do przekonania, że stanowisko przytoczone przez powoda dyktowane było jego subiektywnymi odczuciami i przekonaniami, nieznajdującymi jednak odzwierciedlenia w stanie faktycznym. Mając powyższe na względzie brak jest podstaw zarówno faktycznych jak i prawnych do uwzględnienia powództwa wobec czego Sąd na podstawie przywołanych we wstępie rozważań prawnych przepisów a contrario orzekł jak w punkcie I wyroku.

Stosownie do wyniku sprawy – całkowita przegrana strony powodowej - o kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. zawierając rozstrzygnięcie w pkt II wyroku. Pozwany był reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, którego koszty zastępstwa procesowego wyniosły 5400 zł.

sędzia Dorota Scott-Sienkiel